

*Свириденко В. М.,
старший викладач кафедри фінансового права,
Національний університет ДПС України*

ЗАХОДИ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПОДАТКОВИХ ВІДНОСИН

Здійснення в Україні ринкових перетворень зумовлює якісно нове ставлення до права як головного регулятора суспільних відносин. У сучасних умовах право набуває особливого змісту, оскільки має забезпечувати реформування суспільних відносин на ринковій основі [1, с. 80].

Роль права у регулюванні податкових відносин полягає в забезпеченні порядку у сфері оподаткування, подоланні суперечностей між платниками податків та контролюючими органами.

Процес реформування адміністративної, бюджетної, податкової, банківської, валютної та інших систем, що пов'язаний з функціонуванням ринку, державним управлінням економікою і фінансами, вимагає вдосконалення правового регулювання податкових відносин і конфліктних зокрема.

В останні роки органи державної влади вживають достатньо заходів щодо вдосконалення правового регулювання податкових відносин як одного із способів державного управління податковими процесами. Проте ці дії поки що не мають системного характеру, достатнього наукового забезпечення, здатного дати бажаний результат.

Недоліки правового регулювання податкових відносин відчутно проявилися у діяльності щодо прийняття Податкового кодексу

України. Сьогодні продовжується процес внесення змін до Податкового кодексу, що, звичайно, свідчить певною мірою про недостатність теоретичного осмислення проблем теорії податків та податкового права, про певні прорахунки в організації податкової реформи.

Ці обставини зумовлюють суперечності між платниками податків та контролюючими органами, а тому питання правового регулювання податкових відносин у системі державного управління, шляхи його розвитку і вдосконалення, теоретичне обґрунтування і формулювання принципів здійснення правового регулювання податкових відносин набувають актуальності і значимості та вимагають серйозного наукового обґрунтування.

Практика останніх років свідчить, що податкове законодавство України піддається постійній критиці – як у концептуальному плані, так і щодо конкретних норм.

Український вчений Майстренко О. В. стверджує, що податкове законодавство України є одним із найбільш складних у правовій системі України. Проте, як показує практика його правозастосування, зміни, що вносяться до законів з питань оподаткування, досить часто спричиняють нові проблеми [2, с. 95–99].

У загальній теорії права виокремлюють три основні стадії правового регулювання, а саме: стадію нормативного регламентування поведінки людей, тобто встановлення норм права, стадію виникнення правовідносин на основі норм права і за наявності відповідних юридичних фактів і стадію реалізації суб'єктивних юридичних прав і обов'язків, які виникають у суб'єктів правовідносин [3, с. 439].

Таким чином, у ході правового регулювання державою суспільних відносин і податкових зокрема проходить послідовна зміна юридичних явищ, тобто рух їх від стану розробки і прийняття правових норм до стану впорядкування на основі цих норм окремих сторін життя суспільства.

Треба враховувати, що правове регулювання податкових відносин починається вже на стадії встановлення податків. У цей момент закладається ступінь ефективності і раціональності функціонування всієї податкової системи. Тому є дуже важливим дотримання у законотворчій діяльності вимог відповідності законів про податки та збори не тільки Конституції України, але і самій сутності права – щоб

вони відображали і відтворювали об'єктивний, справедливий початок суспільної життєдіяльності.

Варто також звернути увагу на нормативний аспект правового регулювання податкових процесів, який передбачає дотримання правил юридичної техніки при складанні текстів законів.

Мова йде про точність і ясність формулювання, адекватність відображення цілей, що досягаються за допомогою закону, недопущення неврегульованості проблем.

Велике значення потрібно приділити розробці процесуальних норм податкового права. Саме тут є значний резерв правотворчої діяльності.

Треба сказати, що процесуальна забезпеченість законотворчої діяльності в податковій сфері багато в чому визначає рівень правозастосовної практики, що являє собою другу частину правового регулювання податкових відносин.

Сам механізм правового регулювання податкових відносин становить єдність системи правових засобів і способів впливу на суб'єктів економічних відносин (дозвіл, заборона або зобов'язання). Це синтез прийомів, форм, інструментів і засобів, визначених нормативними актами, що використовуються контролюючими органами.

Дуже велике значення необхідно приділяти вирішенню завдань щодо вдосконалення правозастосовної практики як правового засобу регулювання податкових відносин. При здійсненні боротьби з податковими правопорушеннями особлива увага повинна надаватися вдосконаленню механізму застосування санкцій за податкові правопорушення з урахуванням чинника провини за факт порушення податкового законодавства.

Здебільшого непорозуміння між платниками податкових платежів та податковими органами виникає при здійсненні податкового контролю та при вирішенні питання щодо притягнення правопорушників до відповідальності. Так, І. Є. Криницький вказує, що підставою створення ситуації непорозуміння та протистояння, як правило, стають необґрунтовані та незаконні (на думку однієї зі сторін) процесуальні акти, документи та рішення, дії (бездіяльність) [4, с. 140].

Погоджуючись з українським ученим щодо причин непорозумінь між платниками податків та контролюючими органами, можемо зазначити, що однією з головних причин конфліктності між учасниками

податкових відносин є посилення тенденцій, що стимулюють неузгодженість податково-правових норм з іншими галузями законодавства.

А тому вважаємо, що важливим атрибутом правового регулювання податково-правових конфліктів мають стати процедури їх розв'язання.

Саме наявність юридичних процедур повинна бути одним з основних елементів правового режиму фінансово-правового конфлікту. Без їх наявності, як зазначає Ю. А. Крохіна, більшість фінансових правовідносин не буде мати гарантії здійснення, а фінансово-правові спори не отримають механізму правової реалізації [5, с. 68].

Список використаної літератури

1. Плавич В. П. Роль права в формуванні ринкових відносин в Україні: теоретико-правові проблеми: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.01 / Плавич Володимир Петрович. – К., 2002. – 167 арк.
2. Майстренко О. В. Деякі питання вирішення колізій у податковому законодавстві України / О. В. Майстренко // Право України. – 2005. – № 9. – С. 95–99.
3. Марченко М. Н. Общая теория государства и права. Академический курс: в 2 т. / Марченко М. Н. – М., 1998. – 439 с.
4. Криницький І. Є. Теоретичні проблеми податкового процесу: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.07 / І. Є. Криницький, 2009. – 433 с.
5. Крохина Ю. А. Юридический конфликт в финансовой сфере: причины, сущность и процедуры преодоления / Ю. А. Крохина // Журнал российского права. – 2003. – № 9. – С. 68–76.